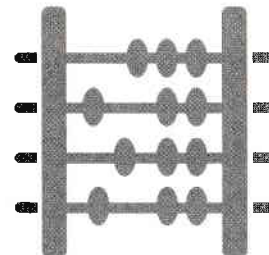

TOM BUTLER-BOWDON

ECONOMIE

Sinteza celor mai importante 50 de cărți
despre capitalism, finanțe și economie globală

LITERA

București
2021

50 Economics Classics

*Your Shortcut to the Most Important Ideas on Capitalism,
Finance, and Global Economy*
Tom Butler-Bowdon

Copyright © 2017 Tom Butler-Bowdon

Ediție publicată pentru prima dată în 2017 de Nicholas Brealey Publishing,
un imprint al John Murray Press, o companie Hachette.

Autorul și-a declarat drepturile morale asupra acestei lucrări.

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

50 de clasici – Economie
Sinteza celor mai importante 50 de cărți
despre capitalism, finanțe și economie globală
Tom Butler-Bowdon

Copyright © 2021 Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Aloma Ciomâzică-Mărgărit
Corector: Olimpia Băloi
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress: Mihai Suciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BUTLER-BOWDON, TOM

50 de clasici – Economie. Sinteza celor mai importante 50 de cărți
despre capitalism, finanțe și economie globală/Tom Butler-Bowdon;
trad.: Alexandru Bumbaș – București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-6609-3

I. Bumbaș, Al. (trad.)

330

CUPRINS

Introducere	11
1. Liaquat Ahamed – <i>Stăpânii finanțelor</i> (2009)	24
2. William J. Baumol – <i>Scurtă teorie a antreprenoriatului</i> <i>inovator</i> (2010)	34
3. Gary Becker – <i>Capitalul uman</i> (1964)	46
4. John C. Bogle – <i>Minighid de investiții</i> <i>bine chibzuite</i> (2007).....	56
5. Eric Brynjolfsson și Andrew McAfee – <i>A doua eră</i> <i>a mașinilor</i> (2014).....	64
6. Ha-Joon Chang – <i>23 de lucruri care nu ți se spun</i> <i>despre capitalism</i> (2011).....	74
7. Ronald Coase – <i>Firma, piața și legea</i> (1988)	84
8. Diane Coyle – <i>PIB: O istorie scurtă, dar spusă</i> <i>cu afecțiune</i> (2014).....	92
9. Peter Drucker – <i>Inovația și sistemul</i> <i>antreprenorial</i> (1985).....	102

10. Niall Ferguson – <i>Ascensiunea banilor</i> (2008).....	110
11. Milton Friedman – <i>Capitalism și libertate</i> (1962)	118
12. J.K. Galbraith – <i>Marele Crah din 1929</i> (1955).....	126
13. Henry George – <i>Progres și sărăcie</i> (1879).....	136
14. Robert J. Gordon – <i>Apogeul și declinul creșterii economice americane</i> (2016).....	144
15. Benjamin Graham – <i>Investitorul inteligent</i> (1949).....	156
16. Friedrich Hayek – <i>Rolul cunoașterii în societate</i> (1945)	164
17. Albert O. Hirschman – <i>Abandon, contestare și loialitate</i> (1970).....	172
18. Jane Jacobs – <i>Economia orașelor</i> (1968).....	182
19. John Maynard Keynes – <i>Teoria generală a ocupării forței de muncă, a dobânzii și a banilor</i> (1936).....	192
20. Naomi Klein – <i>Doctrina șocului</i> (2007).....	202
21. Paul Krugman – <i>Conștiința unui liberal</i> (2007).....	212
22. Steven D. Levitt și Stephen J. Dubner – <i>Freakonomia</i> (2005).....	220
23. Michael Lewis – <i>Marele deficit</i> (2010).....	228

24. Deirdre McCloskey – <i>Egalitatea burgheză</i> (2016).....	238
25. Thomas Malthus – <i>Eseu asupra principiului populației</i> (1798).....	246
26. Alfred Marshall – <i>Principiile economiei</i> (1890)	254
27. Karl Marx – <i>Capitalul</i> (1867)	264
28. Hyman Minsky – <i>Cum să stabilizăm o economie instabilă</i> (1986)	272
29. Ludwig von Mises – <i>Acțiunea umană</i> (1940)	282
30. Dambisa Moyo – <i>Ajutoare păguboase</i> (2010).....	290
31. Elinor Ostrom – <i>Cum administrăm resursele naturale comune</i> (1990).....	300
32. Thomas Piketty – <i>Capitalul în secolul XXI</i> (2014)	308
33. Karl Polanyi – <i>Marea transformare</i> (1944)	320
34. Michael E. Porter – <i>Avantajul concurențial</i> (1990).....	328
35. Ayn Rand – <i>Capitalismul. Idealul necunoscut</i> (1966)	338
36. David Ricardo – <i>Principiile economiei politice și ale impozitării</i> (1817)	346
37. Dani Rodrik – <i>Paradoxul globalizării</i> (2011)	356

38. Paul Samuelson și William Nordhaus - <i>Economia</i> (1948).....	366
39. E.F. Schumacher - <i>Mic înseamnă frumos</i> (1973).....	374
40. Joseph Schumpeter - <i>Capitalism, socialism și democrație</i> (1942)	382
41. Thomas C. Schelling - <i>Microcauze și macrocomportament</i> (1978)	390
42. Amartya Sen - <i>Sărăcie și foamete</i> (1981).....	398
43. Robert J. Shiller - <i>Exuberanța irațională</i> (2000)	408
44. Julian Simon - <i>Resursa supremă 2</i> (1996)	416
45. Adam Smith - <i>Avuția națiunilor</i> (1776).....	424
46. Hernando de Soto - <i>Misterul capitalului</i> (2000)	434
47. Joseph Stiglitz - <i>Euro</i> (2016)	444
48. Richard Thaler - <i>Comportamentul inadecvat. Nașterea economiei comportamentale</i> (2015).....	454
49. Thorstein Veblen - <i>Teoria clasei de lux</i> (1899).....	466
50. Max Weber - <i>Etica protestantă și spiritul capitalismului</i> (1904)	474

Alte 50 de cărți clasice despre economie.....	481
Lista cronologică a titlurilor	488
Credite	490
Mulțumiri.....	493

INTRODUCERE

Vremea cavalerilor a apus; a venit cea a sofiștilor, a economiștilor și a calculatoarelor.

EDMUND BURKE

Economia este forța care conduce lumea modernă și care ne modelează viețile, însă cei mai mulți dintre noi nu cunosc ideile, teoreticienii și lucrările esențiale ale acestei discipline. *50 de clasici – Economie*, care adună 50 de cărți fundamentale, sute de idei și două secole de istorie, este ghidul omului inteligent în înțelegerea capitalismului, a finanțelor și a economiei globale, propunând o călătorie ce începe în zorii Revoluției industriale și ajunge până în „a doua eră a mașinilor“, era internetului și a inteligenței artificiale. Aceasta nu este o carte de istorie sau o enciclopedie a științelor economice, ci un ghid în descoperirea unora dintre cele mai importante texte și idei, vechi și noi, care au dat viață acestui domeniu, de la *Avuția națiunilor* a lui Adam Smith la *Capitalul în secolul XXI* (Editura Litera, 2015) a lui Thomas Piketty.

Cu siguranță că Edmund Burke avea dreptate când spunea că economia, banii și finanțele reprezintă nucleul civilizației moderne, așa cum erau, în Evul Mediu, onoarea, cavalerismul și religia. Dacă pe vremuri destinul unui om era în mare parte decis de circumstanțele sociale ale nașterii sale, astăzi fiecare dintre noi este o veritabilă ființă economică ce trebuie să producă lucruri cu valoare de piață, dacă vrea să supraviețuiască și să prospere. „Cât trăiești“, spunea Paul Samuelson, „din leagăn în mormânt și dincolo de acesta, te vei izbi de adevărurile dure ale economiei.“

Prosperitatea este una dintre nevoile fundamentale ale oamenilor. Dacă avem bani și proprietăți, putem procura

bunuri și servicii care să ne asigure mai multă libertate personală și putere. Votul politic reprezintă doar în teorie libertate și putere, în realitate, dacă nu ne putem asigura nouă și familiilor noastre traiul, votul nu înseamnă prea mult. Dacă multe probleme politice, de la inegalitatea tot mai pronunțată până la neajunsuri legate de infrastructură și educație, și de la inflație sau deflație până la îndatorare, sunt, în realitate, probleme de natură economică, atunci este crucial să înțelegem care este calea către succesul economic, pentru indivizi, companii și state. Cartea de față vă va aduce mai aproape de cunoștințele de care aveți nevoie pentru a înțelege acest lucru.

Dincolo de faptul că asigură o stare de siguranță la nivel personal și național, la ce servește, în definitiv, economia? John Maynard Keynes, care a fost un iubitor și un susținător al artelor, credea că rostul acesteia este să ne ajute să savurăm bucuriile vieții. Acest lucru era posibil doar într-o economie stabilă și în continuă dezvoltare. Economiștii, spunea Keynes, „nu sunt curatorii civilizației, ci ai posibilității civilizației”.

ECONOMIA CA ȘTIINȚĂ

Nici pe departe perfectă

Uităm adesea, dar în 1776, când Adam Smith a scris *Avuția națiunilor*, sintagma „științe economice” nu era în uz. În schimb, „economia politică” reprezenta un domeniu al filosofiei care se ocupa cu modul în care statele obțineau și cheltuiau bani. Geniul lui Smith a constatat în faptul că s-a desprins de această paradigmă, demonstrând că economia privată și munca indivizilor, nu a statului, asigura avuția națiunilor. Astfel, el a creat o disciplină mai specializată: economia, așa cum o știm noi astăzi.

Dar este adevărat și că viețile noastre sunt guvernate de legi, instituții politice și norme sociale, la fel cum sunt dirijate și de piață. Suntem, în primul rând, cetățeni și abia apoi consumatori. Adevărul este că nu trăim într-o economie, ci într-o anume variantă de economie politică, fie ea capitalistă

cu măsuri sociale, socialistă sau autoritaristă cu elemente de piață. Pentru că nu putem analiza activitatea economică separând-o de stat, societate și guvernământ, cartea de față se va concentra mai degrabă pe economie politică decât pe economie în sensul său cel mai restrâns.

Deși se presupune că este o știință empirică, economia a avut nenorocul de a se confrunța cu diviziuni ideologice, mofturi și mode. După cum afirma Ronald Coase, cea mai mare problemă a economiei este că teoriile și modelele au fost întemeiate pe supoziții pe care specialiștii nu s-au deranjat să le studieze și să le confirme. El a consacrat termenul de „blackboard economics” („economie de manual”), în care totul funcționează perfect în teorie, dar mai puțin în viața reală. Unele dintre cele mai mari greșeli care se pot comite în economie vin din favorizarea teoriei, în detrimentul realității. Printre aceste greșeli se numără:

- Piața care se autoreglează, în care cererea și oferta, ocuparea forței de muncă și prețurile funcționează într-un registru care elimină nevoia de implicare a statului în economie. Cu toate că este o paradigmă puternică, un singur eveniment major, Marea Criză economică din anii 1930, a fost suficient pentru a-i dezvălui punctele slabe. Paradigma a fost articulată în etalonul aur, un corset financiar care pune moneda mai presus de oameni sau de ocuparea forței de muncă, și este astăzi vizibilă în tendința de totală globalizare, dereglementare și privatizare, fără a se ține cont de prioritățile naționale.
- Economia planificată de la centru, care presupunea că statul e capabil să acumuleze toate informațiile relevante pentru a lua decizii și să aloce resurse în beneficiul tuturor. Însă, prin înlăturarea piețelor standard, informația oferită de prețuri s-a pierdut, iar eliminarea posibilității unui profit personal a însemnat că inovația s-a blocat și economiile au început treptat să regreseze. Marele câștig a fost demonstrarea faptului

că asemenea sisteme impuneau măsuri opresive dure pentru a asigura omogenitatea.

Pe scurt, economiștii au fost mult prea dornici să creadă într-un adevăr suprem, când ar fi trebuit să fie dispuși să schimbe și să stabilească modele în funcție de factori nou apăruiți și să accepte diverse detalii care, adunate, ar fi oferit o imagine mai corectă a realității.

O altă acuzație gravă adusă științelor economice a fost aceea că ar fi uitat lecțiile istoriei. Studenții care urmează științele economice rar citesc cărți sau articole mai vechi de 30 de ani și au, în schimb, manuale care prezintă teoriile universal acceptate la momentul respectiv. Criza financiară din 2007–2008 ne-a arătat însă că istoria economică și financiară contează. Fiecare generație crede că a avut loc o schimbare fundamentală în economie, astfel încât nu se vor mai produce manii, panici și crahuri – totuși, ele apar. La un eveniment organizat la London School of Economics în perioada ce a urmat crizei, regina Elisabeta a II-a i-a întrebat pe economiștii prezenți: „De ce nu a putut nimeni să prevadă ceea ce s-a întâmplat?”. Faptul că doar vreo 10–12 economiști au prevăzut criza (potrivit economistului australian Steve Keen, care chiar i-a numărat) demonstrează că economia nu e nici pe departe o știință exactă care să poată genera previziuni solide, așa cum o fac din ce în ce mai bine meteorologii, de pildă. Pe de-o parte, acest lucru se întâmplă pentru că economiile de astăzi sunt sisteme extrem de complexe care nu presupun doar procesul de producție și satisfacerea cererii, ci și factori psihologici, cum ar fi încrederea și așteptările legate de viitor. Previziunile sunt îngreunate și de anumite modele care, din pricina interpretărilor subiective ale ideologiilor, se bazează pe ipoteze greșite. De pildă, în Statele Unite s-a crezut că relaxarea condițiilor de acordare a împrumuturilor bancare și ipotecare avea să se facă prin mărirea fondurilor disponibile care să ducă la consolidarea unei societăți de proprietari. În schimb, a încurajat o industrie de tip cowboy, în care acordarea iresponsabilă de împrumuturi a dus la crearea unei himere

imobiliare, la manipulări financiare și la izbucnirea unei crize care a lăsat milioane de oameni într-o sărăcie lucie.

Economistul Hyman Minsky a atras atenția asupra faptului că, dacă nu este bine reglementat, capitalismul va ajunge, în mod natural, la extreme, generând instabilitate. Când băncile și corporațiile fac lobby pe lângă guvern să facă „reforme”, e important de văzut cine are de câștigat. Minsky a afirmat chiar că „doar o economie critică față de capitalism poate conduce spre politici de succes în ceea ce privește capitalismul”. Până când politicile economice nu vor mai reprezenta o marionetă care poate fi confiscată sau folosită în beneficiul unui anume grup, capitalismului îi va fi greu să-și atingă pe deplin potențialul, acela de a aduce mai multă bunăstare pentru toată lumea.

Economia politică sau științele economice reprezintă studiul omenirii în obișnuita afacere a vieții... Reprezintă, așadar, pe de o parte, un studiu asupra avuției și, încă mai important de atât, o parte din studiul asupra omului.

Alfred Marshall

Aspectul legat de „studiul asupra omului” a fost mult timp pe planul al doilea în disciplinele economice, dar în ultimii 30 de ani economia comportamentală a pus sub semnul întrebării imaginea standard a omului ca ființă rațională, care acționează întotdeauna așa cum este mai bine pentru el. Credința în faptul că e în natura noastră să ne căutăm mereu propria bunăstare a creat o idee falsă asupra eficienței economiilor de piață, sugerând că acestea alocă perfect resurse. În realitate, se întâmplă frecvent să nu știm ce e cel mai bine pentru noi, să luăm decizii iraționale care ne scad șansele la fericire și să suferim de distorsionări cognitive care să ne facă să tragem concluzii greșite. Dacă științele economice, în ansamblul lor, se bazează pe o teorie a alegerilor raționale, atunci avem de-a face nu cu ființe umane, ci cu niște „consumatori și preferințele acestora”. Marshall, economist britanic, vedea societatea ca pe un ansamblu de milioane de indivizi

care își caută maxima utilitate, suportând „inutilitatea“ muncii ca să își poată procura bunurile și serviciile pe care și le doresc. Pe de altă parte, firmele existau într-o stare de perfectă competiție pentru furnizarea acestor nevoi. Această lume frumos aranjată (Robert Heilbroner o numea o „grădină zoologică cu maniere“) părea să considere irelevante războiul, revoluțiile sau puterea religiei. Asemenea subiecte erau eliminate din științele economice pentru că nu se potriveau modelelor agreeate sau erau catalogate ca simple „politici“.

Keynes observa că, dat fiind faptul că se bazează într-o asemenea măsură pe psihologie și pe așteptările oamenilor și pentru că are urmări care afectează profund și pe termen lung viața populației, domeniul științelor economice reprezintă o știință morală. Deciziile oamenilor nu pot fi reduse la niște ecuații matematice, chiar dacă ar fi fost mai simplu să fie așa. Francezul Thomas Piketty, specialist în economie politică, critică încercările acestei discipline de a se considera deasupra altor științe sociale. Obsesia sa pentru matematică, notează el în *Capitalul în secolul XXI*, „este un mijloc facil de a dobândi aparența unei apartenențe științifice, fără să fie necesar să răspundă la întrebările mult mai complexe care sunt lansate în lumea reală“. Ha-Joon Chang, economist la Universitatea Cambridge, merge până acolo încât spune că „politicile economice bune nu au nevoie de economiști buni“. După cum remarcă el, miracolul economic din Asia de Est, inclusiv dezvoltarea Coreei de Sud, țara sa natală, a fost orchestrat în principal de avocați, politicieni și ingineri.

Dincolo de aceste critici, există astăzi mii de economiști care privesc cu un scepticism sănătos potențialul disciplinei lor, care nu sunt ideologi și nici nu sunt pierduți în modele și care studiază motivațiile non-economice și comportamentul cooperativ social. Dar economiștii au și spirit de haită, spune Dani Rodrik, de la Harvard, și au tendința de a-i ignora pe cei care nu sunt „de-ai lor“. Rezultatul este o gândire de grup și incapacitatea de a observa tensiunile care se ivesc și care ajung să se transforme în crize și evenimente majore. Este un aspect important, căci economiștii sunt marii preoți

ai culturii noastre capitaliste, fiind urmați îndeaproape de politicieni și de populație. Previziunile greșite și scăpările lor pot afecta nu doar economia de azi, ci generații întregi.

Totuși, când economiștii au dreptate, insistând pe idei simple, cum ar fi beneficiile pieței și ale comerțului față de o atitudine defensivă de autosuficiență, ideile lor pot spori bunăstarea a miliarde de oameni.

LUCRURILE AU IEȘIT DESTUL DE BINE

Să separăm realitatea economică de ficțiune

Iată, din nou, acel ultim și incredibil fapt descoperit de istoricii economici în ultimele decenii. Este vorba despre faptul că în ultimele două secole, din 1800 până în prezent, bunurile și serviciile de calitate care sunt disponibile pentru un om obișnuit din Suedia sau Taiwan au crescut cu un factor de 30 sau 100. Să fim bine înțeleși, nu cu 100% – o simplă dublare – ci, dacă luăm în calcul factorul maxim estimat, cel de 100, avem o creștere de aproape 10 000%, iar dacă ne raportăm la factorul minim, de 30, cu 2 900%. Marea îmbogățire din ultimele două secole face să pălească oricare dintre scurtele perioade de prosperitate anterioare.

Deirdre McCloskey

După cum observau Angus Maddison și alți istorici ai economiei, economia mondială a crescut foarte puțin în cele două milenii care au precedat Revoluția industrială. Dar de atunci însă a început să se dezvolte foarte rapid. Nivelul de trai a crescut într-un ritm uluitor în ultimele două secole și explicarea acestei mari îmbogățiri este, după cum bine remarcă Deirdre McCloskey, „principala sarcină științifică a economiei și a istoricilor ei“.

Dacă ne-am uita în urmă, la scrierile gânditorilor economici din ultimii 200 de ani, am citi o lungă înșiruire de avertizări sumbre în privința viitorului, fie că vizau supra-popularea, inegalitatea economică sau dezastrele ecologice. Faptul că aceste lucruri nu s-au petrecut sau nu au fost atât

de catastrofale precum se preconiza este aproape uitat, iar veștile bune sunt neglijate.

È adevărat, un miliard de oameni încă trăiesc în sărăcie, dar datorită progreselor înregistrate în producția agricolă foamea a devenit mult mai puțin răspândită, chiar dacă populația planetei este în creștere. În mod similar, au scăzut și riscurile de a muri în război sau în catastrofe naturale, deci standardele de viață continuă să se îmbunătățească. Potrivit previziunilor actuale, în următoarea sută de ani toate țările și aproape întreaga omenire se vor bucura de nivelul de trai pe care îl au astăzi occidentalii. Cu toate acestea, economistul Julian Simon remarca faptul că „mulți oameni vor continua să creadă și să spună că se înrăutățesc condițiile de trai“. Dacă vă îndoiiți, citiți capitolele despre Simon, McCloskey, Diane Coyle și Robert J. Gordon, care oferă baza empirică pentru această afirmație.

Dar cum se poate ca populația să continue să crească, ceea ce înseamnă că tot mai mulți oameni consumă tot mai multe lucruri, și să nu se epuizeze resursele existente la nivel mondial? Ce se întâmplă este că atunci când oricare dintre resurse se apropie de epuizare, intră în joc inventivitatea umană. Descoperirea extracției de petrol nerafinat a înlocuit nevoia de ulei de balenă, iar tehnologii sustenabile, precum cele eoliene sau solare, vor reduce, în timp, nevoia de petrol. Ideea este că resursele nu sunt fixe, ci sunt produsul unor minți care, după cum ne-a arătat istoria, rezolvă cele mai multe dintre problemele majore. Pe termen lung, direcția de mers este una clară: lumea este mai bogată și mai bună în aproape toate privințele, chiar dacă noi, oamenii, suntem mai mulți.

FACEM CEEA CE FUNCȚIONEAZĂ

Cum creăm o disciplină dincolo de ideologie

Este disciplina numită Științe Economice responsabilă pentru această mare îmbogățire?

Ludwig von Mises susține că economiști deveniți clasici, precum Adam Smith, au avut un rol crucial în crearea condițiilor necesare pentru răspândirea prosperității în perioada modernă, prin faptul că au atacat „legi vechi de când lumea, obiceiuri și prejudecăți legate de progresul tehnologic și au eliberat geniul reformatorilor și inovatorilor din corsetul breslelor, al patronajului guvernamental și de sub presiunile sociale de tot felul. Economiștii au fost, spune von Mises, cei care „au slăbit prestigiul cuceritorilor și expropriatorilor și au demonstrat beneficiile sociale derivate din activitatea comercială“. Cu alte cuvinte, legile economiei au servit ca un soi de contragreutate trufiei celor aflați la putere. Revoluția industrială nu ar fi avut loc fără o economie de tip laissez-faire.

La celălalt capăt, Karl Polanyi a remarcat că piețele nu ar fi existat niciodată fără acceptul guvernului și al statului. Faptul că piețele și puterea lor de a aduce prosperitate s-au putut extinde și dezvolta se datorează, în realitate, libertăților politice care le-au permis indivizilor neprivilegiați să-și îndeplinească potențialul, putând să vândă servicii sau bunuri pentru producerea cărora aveau talent.

Cine are dreptate, Polanyi sau von Mises? Avem nevoie de stat și de drepturile politice oferite de acesta ca să putem prospera sau este guvernul o piedică pentru oameni și piețe? Este oare economia politică ideală una clar reglementată și planificată, care pune pe primul plan echitatea socială și nu profitul, sau e un stat cât se poate de minimal, care nu face decât să asigure lege și ordine, apărare și executarea contractelor, dar care, dincolo de asta, le dă oamenilor libertate deplină pentru a-și atinge propriile obiective?

„Adevărul e undeva la mijloc“ ar fi răspunsul corect la astfel de întrebări. Științele economice vizează compromisul dintre egalitate și eficiență. În calitate de cetățeni, avem tot dreptul să urmărim anumite măsuri sociale care aduc un nivel mai mare de echitate, reduc prăpastia dintre bogați și săraci sau asigură tuturor un minimum de servicii medicale și educație. Însă dacă aceste idealuri sunt împinse

prea departe, finanțele statului ajung falimentare, pentru că averea greu agonisită ajunge să fie redistribuită.

Cert este faptul că, în ultima jumătate de secol, oamenii au votat în număr mare statul social, în ciuda costurilor sale, cu tot cu numeroasele sale reglementări, care vizează de la standarde alimentare și activități bancare la crearea salariului minim și a parcurilor naționale. În 2009, anul morții sale, Paul Samuelson a semnat, pe prima pagină a celei de-a 19-a ediții a faimoasei sale lucrări *Economie*, un text intitulat „O proclamație centristă”. O abordare centristă, spunea el, susține „o economie care combină disciplina dură a pieței cu supravegherea justă a statului”. Abordarea centristă ia în calcul doar faptele concrete, iar evenimentele din ultimii 20 de ani, inclusiv criza din 2007–2008, au arătat cât se poate de clar că nici capitalismul nereglementat și nici economia planificată de la centru nu reprezintă căi viabile spre prosperitate.

În 1994, renumitul economist John Kenneth Galbraith a fost întrebat într-un interviu despre poziția lui în relație cu spectrul politic. Răspunsul lui a fost următorul:

Reacionez pragmatic. Susțin piața, acolo unde aceasta funcționează. Susțin statul, acolo unde acesta este necesar. Nu am deloc încredere în cineva care spune „sunt pentru privatizare sau sunt sută la sută pentru proprietatea publică”. Eu sunt pentru orice funcționează într-o anumită situație.

Ca știință socială, economia trebuie să vizeze doar „ceea ce funcționează”, pentru a trece dincolo de ideologie. Mai departe însă, dacă ar fi să alegem între a trăi sub un sistem socialist și unul capitalist, faptele ne arată limpede că cel din urmă poate într-o măsură mult mai mare să ne ofere lucrurile pe care noi, indivizi și societăți, punem preț. Dacă așa stau lucrurile, ar fi rezonabil să înțelegem mai bine capitalismul, care este, în cele din urmă, sistemul sub care trăiește majoritatea populației lumii. O parte semnificativă a acestei cărți își propune întocmai acest lucru.

CE VEI GĂSI ÎN ACEASTĂ CARTE ȘI DE CE

S-ar putea spune că științele economice chiar fac progrese în privința articolelor din publicațiile academice și bloguri renumite – așadar, de ce să ne concentrăm asupra cărților? Ei bine, o carte reprezintă unul dintre cele mai bune teste în ceea ce privește validitatea unei idei, pentru că dimensiunea sa îi impune autorului să aducă dovezi și exemple pentru a-și sprijini teoria. Autorul are ceva important de spus și nici un alt format nu-i va fi suficient. Multe dintre cărțile incluse în lista mea au avut nevoie de ani întregi pentru a fi finalizate și reprezintă rezultatul unor cercetări de-o viață, ca de pildă *Apogeul și declinul creșterii economice americane* a lui Gordon sau sunt cărți care își propun să fie lucrări de căpătâi pentru un anumit subiect, ca în cazul lucrării *Avantajul concurențial (The Competitive Advantage of Nations)* a lui Michael Porter. Și totuși, cele 50 de titluri au fost alese nu doar pentru că sunt importante, ci pentru că, dincolo de ceea ce reprezintă, cele mai multe oferă o lectură plăcută. Până la urmă, dacă un mesaj extrem de pertinent se pierde într-un limbaj academic impenetrabil, efectul său asupra publicului larg are de suferit. Dar dacă autorul se străduiește să îl transpună într-un limbaj simplu, mesajul va ajunge la mai mulți oameni. Problemele economice nu ar trebui să fie – așa cum poate ar prefera cei apropiați de domeniul financiar – un soi de alchimie secretă pe care doar câțiva o pot aprecia cu adevărat.

Economiiștii nu dețin monopolul asupra economiei, așa cum nici filosofii nu au monopol în filosofie. De aceea, lista cuprinde nu doar specialiști din mediul academic al științelor economice, ci și o serie de alte personalități, cum ar fi istorici, investitori, jurnaliști, sociologi și profesori de administrarea afacerilor, care au fost la rândul lor influențați de alte zone ale cunoașterii, dincolo de sfera științelor economice – de pildă de psihologie, filosofie și chiar literatură. Textele au fost selectate fie pentru că sunt de o importanță incontestabilă și trebuie incluse în orice listă de acest gen, fie pentru că sunt surprinzătoare, într-un mod ce revitalizează